

Verkkokurssista tukea tärkeille päätöksille:

Armeijaan vai ei?

Varusmiespalvelus keskeytyy nykyisin tuhansilta nuorilta vuosittain. Pitäisikö terveystarkastuksia tekevien terveyskeskuslääkäreiden tunnistaa palveluskelpoisuuteen vaikuttavat seikat paremmin ennen palvelusta?

Terveyskeskuslääkärit tekevät tärkeitä päätöksiä nuorten miesten ja nykyistä useammin myös naisten tulevaisuudesta pohtiesaan nuoren palveluskelpoisuutta. Duodecimin koulutustoimiston ja Sotilaslääketieteen Keskukseen yhteistyössä tuottama verkkokurssi antaa lisäeväitä ja opastusta valintoihin.

Palveluskelpoisuuden määrittämiseen sisältyvän ennakkoterveystarkastuksen suorittaa tutkittavan nuoren kotikunnan lääkäri. Varusmiespalveluksen aiempaa kovemmat fyysiset ja henkiset vaatimukset eivät ole automaattisesti tuttuja kaikille terveyskeskuslääkäreille.

– Maailma muuttuu nopeasti, samoin armeija, ja tämän päivän nuori kasvaa aivan eri maailmassa kuin minun armeija-aikanani 1969–70, pohtii terveyskeskuslääkäri Elja-Pekka Erkkilä, joka on vuodesta 1989 osallistunut Tampereella kutsuntoja edeltäviin terveystarkastuksiin. Viimeiset 15 vuotta hän on ollut ainut lääkäri viiden terveydenhoitajan tiimissä, jota tarvittaessa täydennetään psykologin, kuulontutkijan ja korvalääkärin osaamisella.

– Nuori saattaa pärjätä kotitalaisen hyvin siviilielämässä, mutta sekä armeijan fyysiset olosuhteet (majointi, harjoitukset, metsäelämä) että henkinen paine (hierarkia, käskysuhteet, joukossa toimiminen, sään ja olosuhteiden merkitys, eroahdistus kotoa jne.) asettavat nuoren aiempaan elämään verrattuna hyvinkin erilai-

sia vaatimuksia sekä yksittäiselle varusmiehelle että koko joukolle. Armeijassa edellytetään hyvää fyysistä kestävyyttä – kun fysiikka kestää, kestää päähän – ja henkistä vahvuutta.

Pienen vaivan tai vamman kanssakin hyvin motivoitunut kaveri pärjää Erkkilän mukaan varmasti. Toisaalta lääkärin on huolellisesti pohdittava milloin tuo vaiva tai vamma tai usean pienen vaivan yhteinelaskettu vaikutus on sellainen, että siitä on vaaraa varusmiehen omalle tai toisten terveydelle tai turvallisuudelle.

– Jokainen nuori on yksilö ja yksilönä käsiteltävä. Toisaalta lakikin edellyttää riittävän perusteellista esitietojen keruuta ja terveydentilan tutkimista. Jokainen riittävän terve miespuolinen henkilö on asevelvollinen. Naisille vapaaehtoinen asepalvelus on

mahdollinen. Joskus lääkärin on yksinkertaisesti kyettävä sanomaan, että sinun paikkasi ei ole armeijassa tai että on syytä ottaa aikalisä tai ehdottaa palvelua rajoituksin.

Erkkilälle armeija on tuttu ympäristö, sillä hän on toiminut myös varsinaisissa kutsunnoissa kutsuntalääkärinä ja työskennellyt Länsi-Suomen sotilasläänin esikunnan Pirkanmaan aluetuomistossa osa-aikaisena sotilaslääkärinä. Tähän työhön kuuluu ns. jälkitarkastustilaisuuksia, joissa tavataan palveluksensa keskeyttäneitä asevelvollisia. – Näissä jälkitarkastuksissa tapaan vuosittain poikia, joiden palveluskelpoisuudesta olin ihan varma ja poikakin koki pärjäävänsä. Aina siis huolellinenkaan harkinta ei tuota odotettua lopputulosta eikä keskeytyksistä koskaan täysin päästäkään. Toisaalta meidän tulisi koettaa toimia niin, että keskeytyksiä tulisi nykyistä harvemmalle.

Kouluttautumisen tueksi

Sotilaslääketieteen Keskus on tuottanut yhteistyössä Duodecimin koulutustoimiston kanssa verkkokurssin, jonka avulla halutaan helpottaa ennako- ja kutsuntaterveystarkastuksia tekevien lääkäreiden työtä. – Haluamme

- Varusmiespalveluksen suorittaa loppuun asti nykyisin suunnilleen 75 % miesten ikäluokasta, noin 27 000 nuorta. Noin 500 on vapaaehtoisen palveluksen suorittavia naisia.
- Vuonna 2007 palveluksensa keskeyttäneitä oli yli 3 500.
- Palveluksen keskeytyminen lähes kaksinkertaistui 1997–2007.
- Tuki- ja liikuntaelimistön vaivat ovat yksi suuri keskeyttämisen syy: vuonna 2007 joka viidennen palveluksen keskeyttämisen taustalta löytyi selän ja polvien kiputiloja.
- Myös ylipainoisten ja huonokuntoisten osuus keskeyttäneistä on kasvanut.
- Viime vuosina mielenterveyden häiriöiden osuus keskeytyksistä on pysynyt melko vakiona, noin 1 500 tapaus vuosittain. Tällöin palvelus keskeytyy usein jo ensimmäisten viikkojen aikana.
- Ennakkoterveystarkastuksen suorittaa tutkittavan nuoren kotikunnan lääkäri.

tarjota vaivattoman koulutusmuodon, jonka kautta asianomaiset voisivat tutustua oleellisiin asioihin. Kurssi pohjautuu vuoden 2008 Terveystarkastusohje -kirjaan. Kurssi päivitetään aina kun ohjetta päivitetään. Kurssin toivotaan auttavan siinä, että suurempi osa palveluksen aloittavista voisi suorittaa sen loppuun. Uskomme ja toivomme, että siitä on käytännön hyötyä tätä työtä tekeville terveyskeskuslääkäreille. Kurssille on haettu myös erikoistumispesteitä, kertovat kurssin koordinoinnista vastanneet psykiatrian ylilääkäri Tanja Laukkala ja perusterveydenhuollon yksikön johtaja, lääkintämajuri Kari Kesseli Sotilaslääketieteen Keskuksesta.

Kurssi sisältää tiivistä käyttökelpoista tietoa palveluskelpoisuudesta ja palveluskelpoisuusluokista. Aineistossa esitellään perustietoa somaattisen ja psykiatrisen palveluskelpoisuuden määrittämisestä sekä runsaasti esimerkkejä mm. ylipainon, kuulon, näön, allergioiden sekä tuki- ja liikuntaelinongelmien pohdintaan. Päihneiden käyttöä ja tavallisimpia mielenterveysongelmia käsitellään myös. Kurssiaineistoon kuuluu monivalintatehtäviä sekä tietoa lisäkirjallisuudesta. Kurssin sivuilta aukeavat kätevästi myös Terveystarkastusohje, sitä täydentävä menettelytapaohje ja esite Kestääkö kunto varusmiespalvelun haasteet.

Ehkäisevän terveydenhuollon tuhannen taalan paikka

Armeijaa varten tehtävä terveys-tarkastus on nuoren kannalta tuhannen taalan paikka.

– Monelle pojalle tämä on viimeinen ja ainutkertainen tilaisuus miettiä elämäänsä, ei pelkästään terveydentilaansa vaan sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä asioita. Ennakkotarkastus, joka on lakisääteinen tehtävä, on tilaisuus kartoittaa kunkin kutsuntavelvollisen – asevelvollisenhan hänes-

tä tulee, kun hänet on luokiteltu palveluskelpoiseksi – elämää kokonaisuutena. Samalla voidaan ohjata tarpeen vaatiessa mahdollisiin jatkotutkimuksiin, jopa pientä pakkoa käyttäen, ja suunnitella jatkoa muutenkin. Kutsuntoja edeltävä terveydentilan ja koko elämäntilanteen kartoitus on mitä suurimmassa määrin sairauksia ehkäisevää toimintaa. Poika voi itse päättää, haluaako hän ottaa avun vastaan. Jos edes 10–20 % syrjäytymisuhan alaisista saadaan ”pelastettua”, on toiminta enemmän kuin arvokasta, pohtii Erkkilä.

– Terveyskeskuslääkärillä on joskus oikeutetusti hiki otsalla hänen pohtiessaan voinko sen tiedon ja taidon varassa, mitä minulta voidaan kohtuudella edellyttää, luokitella tuon hieman hajamielisen ja jöröjukalta näyttävän nuoren palveluskelpoiseksi vai pitäisikö pyytää erikoislääkärin arvio, vai mitä tehdä. Sotilaslääketieteen Keskuksen asiantuntijoiltakin voi aina kysyä neuvoa. He auttavat kyllä mielellään, mutta valtaosa ongelmista ratkeaa asiaan perehtymällä. Nettikurssi antaa hyvän pohjan ja raamit tarkastustoiminnalle. Kurssiin ja ohjekirjoihin perehtymisen jälkeen voi tuntea saaneensa kartan tiestä, jota kuljemalla selviää. Varsinkin niille, joilla ei ole omaa armeijakoekemusta tai sen suorittamisesta on vuosia, kurssi on tärkeä, tiivistää Elja-Pekka Erkkilä. ■

TUULA VAINIKAINEN

- Verkkokurssi Asevelvollisen palveluskelpoisuuden arviointi löytyy osoitteesta www.duo-decim.fi > Koulutus > verkkokurssit
- Lisätietoa ennakkoterveystarastuksista ja kutsunnoista myös www.mil.fi/laitokset/laaketiede

